

JÁNOS EVANGÉLIUMA

- Kovács Péter -

Mikor íródott, ki írta, kinek, milyen történelmi helyzetben?

- Az evangélium, a **János** nevet viseli, a szövegben azonban János szerzősége nincs közvetlenül kimondva, találkozunk azonban a könyvben újra és újra, egy, a szerzőre utaló kifejezéssel:
- „*a tanítvány, akit Jézus szeret*” (13,23-24; 19,26; 20,2; 21,7, 20). Ez a kifejezés, egyértelműen János apostolra utal, aki egy volt Jézus tanítványai közül, aki az utolsó vacsorán „ráhajolt Jézus keblére”.
- Egyébként, a **keresztény hagyomány** is a könyvet János apostolnak tulajdonítja, aki Efézusban, élete utolsó évében (Kr. u. kb. 90) írja meg, és erre a legrégebb bizonyíték a Hierapolisi Papiasnál, János apostol egyik kortársánál található, Eusebius idézete alapján.
- **Más elképzelések** is vannak a szerzőséggel kapcsolatosan, de Ireneus (115(?)–202) idejétől kezdve, minden egyházatya bizonyágtétele egyértelműen János szerzőségét támasztja alá. Alexandriai Kelemen (190), Origenész (220), Hippolytus (225), Tertullianus (200), és a Muratori kánon (170) megegyezik abban, hogy a negyedik evangéliumot Jánosnak, Zebedeus fiának tulajdonítják.
- **Némelyek** véleménye szerint, a 21. fejezetet János valamely tanítványa csatolta az eredeti íráshoz, mivelhogy a 20. fejezettel a könyv mintha lezárulna, és a 21-ben egy újakezdés van, a 21. fejezet végén pedig, a 24, 25 vers, igazolni kívánja a szerzőt, ami inkább feltételezhető valaki mástól, mint a szerzőtől.
- **Az evangélium** abban a történelmi helyzetben íródik meg, amikor végleges szakadás következik be a júdaizmus és a kereszténység között, mivelhogy a jamniai zsinaton (Kr. u. 90 körül), egyrészt kanonizálták az ószövetségi írásokat, másrészt pedig kizárták a zsinagógai közösségből azokat a zsidókat, akik keresztényé lettek.
- **Ugyanebben** az időben jelenik meg a keresztények között, egy új szellemi irányzat, amit gnoszticizmusnak nevezünk (ezzel közelebbről, a 8. fejezetben foglalkozunk).
- **Megemlítendő** tényező az is, hogy az a keresztény generáció, amely személyesen látta a Názáreti Jézust már elhunyt, János utolsó szemtanúja Krisztus megtestesülésének, így János a keresztény második generációt célozza meg írásával.

Mi volt a könyv megírásának eredeti célja?

- **Az evangélium** megírásának célja:

Ján. 20,30-31

Sok más jelt is tett Jézus a tanítványai szeme láttára, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben. Ezek pedig azért írtattak meg, hogy higgyétek: Jézus a Krisztus, az Isten Fia, és e hitben életetek legyen az ő nevében.

- **Tehát**, az eredeti cél a tanúskodás volt Jézusról, hogy **az olvasók higgyenek**. János nem csupán krónikás, hanem tanú, célja, hogy tanúságtételével embereket nyerjen meg az életre, az örökéletre.
- **Mindezt** pedig, János apostol, közelgő „elköltözésének” összefüggésében kell látni, aki az utolsó elő szemtanúja volt Jézus földi tevékenységének.
- **Az alapvető** kérdés az volt, hogy a **„második generáció”**, akik személyesen nem találkoztak a megtestesült Jézussal, hátrányban vannak-e az „első generációval” szemben, akik szemtanúi voltak Jézus földi szolgálatának?
- **Erre** a kérdésre akar választ adni János, azt akarja bemutatni, hogy a hit, nemcsak a látás, tapintás által nyerhető el, hanem a hit, a hallás által, az evangélium olvasása által is elnyerhető, amint azt Jézus Tamásnak is megmondta:

Ján. 20,29

Jézus így szólt hozzá: „Mivel látsz engem, hiszel: boldogok, akik nem látnak és hisznek.”

- Ezen felül, János meg akarja értetni olvasóival, hogy **nem szükséges a fizikai kontaktus Jézussal**, ahhoz, hogy valaki csodát éljen Vele át. Épp ezért, János tudatosan, Jézus azon csodáit mutatja be, amikor Jézus nem érinti meg a szükségben lévőket, csak parancsol:
 - a királyi ember fiának meggyógyítása Jézus kimondott szava által történik (Jézus Kánában volt, Kapernaumtól 25 km-re; 4,46-54)
 - a 38 éve béna embert nem érinti meg, csak parancsolja, hogy: *„Kelj fel, vedd az ágyadat, és járj!”* (5,8).
 - a 9. fejezetben Jézus sarat ken a vak szemére, de a gyógyulás csak akkor történik meg, amikor elmegy megfürödni a Siloám tavához, Jézus parancsára (egy km-nél nagyobb távolság; 9,1-12)
 - Lázár, aki négy napja halott volt, Jézus *„Lázár, jöjj ki!”* parancsára jött ki a sírboltból (11,39-45).
- **Ezek** az esetek bemutatják, hogy nem szükséges a fizikai érintés, elég Jézus szava ahhoz, hogy történjen csoda. Tehát, János apostol azt üzeni a további generációknak, hogy Krisztus szava képes legyőzni minden akadályt, egyenértékű a fizikai érintésével, mert az Ő szavában teremtő erő van.
- **Sőt, rámutat** arra, hogy a Szentlélek által, Jézus továbbra is az övével marad:

Jn 14,18

„Nem hagylak titeket árván, eljövök hozzátok.”

A könyv vázlatja

Bevezetés.	1,1-18.
Jézus szolgálata	1,19-12,50
A szolgálat kezdete.	1,19-51
Keresztelő János bizonyágtétele, az első tanítványok.	1,19-34
Az első tanítványok.	1,35-51
Kánától Kánáig	2,1-4,54
Első jel Kánában.	2,1-11
Jeruzsálemi események.	2,13-25.
Párbeszéd Nikodémussal.	3,1-21
János újabb bizonyágtétele Jézusról.	3,22-36.
Párbeszéd a samáriai asszonnyal.	4,1-42.
Újabb jel Kánában.	4,43-54.
Ünnepi nyilvánosság.	5,1-10,42.
A Betesda tavánál.	5,1-47.
A páskaünnep körüli események (Jézus az „élet kenyere”)	6,1-71.
Jézus a lombsátor ünnepén (az igazi vízforrás és világosság).	7,1-8,59.
A vakon született.	9,1-41
Jézus a jó pásztor.	10,1-21.
Jézus a templomszentelési (hanukka) ünnepen.	10,22-39
Jézus rövid félrevonulása.	10,40-42
Jézus elindul a halál útján.	11,1-12,50
Lázár feltámasztása.	11,1-45
Jézus megölésének terve.	11,46-57.
Megkenetés Betániában.	12,1-11
Bevonulás Jeruzsálembe.	12,12-19
Eljött Jézus „órája”.	12,20-36.
Jézus halála és feltámadása	13,1-20,31
Jézus tanítványai körében.	13,1-17,26.
A lábmosás.	13,1-30.
Új parancsolat.	13,31-38.
Jézus az út az Atyához.	14,1-11
Az igazi szőlőtő.	15,1-17
A tanítványok és a világ.	15,18-16,4.
A Szent Szellem munkája.	16,5-16
A szomorúság, örömmé változik.	16,16-33
Jézus főpapi imája.	17,1-26
Halál és feltámadás.	18,1-20,31.
Jézus letartóztatása.	18,1-11
Kihallgatás a főpap előtt.	18,12-27.
Kihallgatás Pilátus előtt.	18,28-19,16/a
Jézus halála és temetése.	19,16/b-42
Jézus feltámadása.	20,1-29
Az evangélium célja.	20,30-31
Epilógus.	21,1-25

A bibliai kijelentésben, milyen szerepet tölt be?

- **Az evangélium** megírásának időpontjában, a szinoptikus evangéliumok már ismertek voltak. János evangéliuma sok szempontból **különbözik a szinoptikusoktól**, és ennek több oka is lehet. Először is, amint az 1. fejezetben láttuk, a Gyülekezet más kihívásokkal állt szemben, mint 20-30 évvel előtte.
- Másrészt pedig, **mindegyik evangélium más-más olvasóközönséget célozott meg** elsősorban: Máté, a zsidóságot, Márk a rómaiakat, Lukács azt az előkelő pogány ismerőst (és annak környezetét), akit megnevez az Apcsel-ben, János pedig az efézusi keresztényeket.
- **Nem utolsósorban** megemlíthető az a lehetőség, hogy János evangéliuma tudatos kísérlet arra, hogy kiegészítse Jézus életének és munkájának addig ismert rendszerezését, ami a szinoptikus evangéliumok által már közismert volt.
- **Nézzünk** néhány elemet, amely **megkülönbözteti** János evangéliumát, a szinoptikusoktól:
 - **János**, Jézus csodatevései közül, csupán hetet említ meg, melyeket jeleknek nevez. Közli, hogy Jézus ezeken kívül „*sok más jelt is tett ... a tanítványai szemé láttára, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben*”, ezen jeleket pedig azzal a céllal mutatja be, hogy olvasói hitre jussanak: „*Ezek pedig azért írtak meg, hogy higgyétek: Jézus a Krisztus, az Isten Fia, és e hitben életetek legyen az ő nevében.*”(20,31)
 - **A János** evangéliumban, hiányoznak az előző háromban leírt példázatok. Találkozunk Jánosnál azonban, két olyan tanítással, ami nem fordul elő a másik háromnál: tanítás a jó Pásztorról (10,1-18), és az igazi szőlőtőről (15,1-8).
 - **A János** evangéliumában, sok konfliktushelyzet van leírva, melyekben Jézus „belesodródik” kemény vitákba (3,1-15; 8,31-47), magatartása harcias (3,10-12; 5,39-40, 42, 44; 8,44), néha úgy tűnik, hogy egy kicsit gúnyos is (9,41; 10,32).
 - **A negyedik** evangéliumban, Jézus hosszú párbeszédet folytat, melyek során fontos tanításokat ad: Nikodémussal, az újjászületésről (3), a samáriai asszonnyal, az élő vízről (4), az ötezer ember megvendéglése után, az élet kenyéréről (6), a vakon született meggyógyításakor, a világ világosságáról (9), Lázár feltámasztásakor pedig a feltámasztásról.
 - **A János** evangéliumában, Jézus az ún. „búcsúbeszédében” (13,2-17,26) adja át tanításait tanítványai részére, mely az evangélium középső részén, egy egységet képez. A többi evangéliumban is vannak olyan beszédek, amelyeket Jézus a tanítványoknak mondott el, de ezeket szétszórta találjuk, itt azonban egy esti beszélgetés keretein belül olvashatóak.
 - **A Máté**, Márk és Lukács szerinti evangéliumban, Jézus szolgálata Galileára koncentrálódik, és csak egyszer fordul meg Jeruzsálemben. János azonban részletesen beszámol a második jeruzsálemi látogatásról, és foglalkozik a júdeai szolgálattal is.
 - **Csak János** evangéliumából tudjuk meg, hogy Jézus szolgálata három és fél évre terjed, mivelhogy János beszámol a három páska-ünnepről. A többi evangéliumból úgy tűnik, mintha Jézus egy év alatt végezte volna szolgálatát.
 - **Mindezek** egyedivé teszik János evangéliumát.

Hol találhatóak utalások erre a könyvre, más helyen a bibliában?

- Jel. 5,12. Jézust, a Bárányt látjuk (Ján. 1,29)
- 1Ján. 4,9. közös utalás a Krisztusban vetett hit általi üdvösségre (Jn. 3,16)
- 1Ján. 4,12. közös megállapítás, hogy Istent senki nem látta (Jn. 5,37)

- 1Ján. 4,6. közös állítás, hogy aki az igazságot szólja, az Istentől való (Jn. 8,67)
- 1Jn. 3,16. közös állítás, hogy a jó pásztor életét adja a juhokért (Jn. 10,11)
- 1Ján. 3,22. közös állítás, hogy ha megtartjuk Jézus parancsolatait, akkor Ő megadja amit kérünk (Jn. 15,7)
- 1Jn. 5,20. közös állítás, hogy Krisztus megismerése biztosítja az örök életet (Jn. 17,3)
- 2Pét. 1,14. Utalás Péter mártírhalálára (Jn. 21,18,19)

Az üdvtörténetben milyen helyet tölt be?

- **János evangéliuma**, Krisztust **az Ige** (Logosz) szóval mutatja be. Ez különbözik a többi evangéliumban használt meghatározástól, mert nem vallásos fogalom. A Krisztus fogalom, zsidó háttérből jön, az Úr fogalom, pogány háttérből, a Jézus emberi kifejezés, a Logosz viszont filozófiai meghatározás. Így János, evangéliumának egyetemes jelleget ad, mert nem köthető semmiféle vallásos háttérhez.
- **János** azzal folytatja gondolatmenetét, hogy a Logosz maga az Isten, aki világosság, és amint ellentét van a fény és a sötétség között, ugyanúgy konfliktusban vannak, azok akik a Logoszt befogadják, azokkal akik Őt elutasítják.
- **Akik pedig** az Igét befogadják, azok felhatalmazást kapnak arra, hogy Isten fiai legyenek, és ezt hit által lehet elnyerni, hinni abban, aki a megtestesült Ige, akiről Keresztelő János bizonyosságot tett, aki t.i. a Názáreti Jézus. János tehát,
- **Jézus személyét** nem köti sem Ábrahámhoz, mint Máté, sem Adámhoz, mint Lukács, hanem az örökkévalósághoz köti, mert az Ige, azaz Jézus, már kezdetben, mikor semmi teremtmény még nem létezett, Ő már volt. Ezért is, az evangélium nem tárgyalja Jézus születésének a körülményeit, nem említ nemzetségi táblázatokat, mert a Názáreti Jézus Örökkévaló.
- **János** összeköti evangéliumát, a Genézissel (1Móz.), amikor kijelenti:

Jn. 1,3

„Minden általa lett, és nélküle semmi sem lett, ami létrejött.”

- **Amint** az evangélium céljánál említve volt, János egész írásában a hit témáját követi.
- **A jelek** melyeket Jézus tett, a Jézusról való bizonyágtétel Keresztelő János részéről (1,35), a szerző részéről (21:24), a többi tanítvány részéről (6,69; 20,28), a zsidó vallási vezetők részéről (3:2), valamint Jézus bizonyágtévése és tanítása önmagáról, hitre akarja juttatni az olvasót, mert a hit által van az élet, az Örökkévaló Élet.

Mi a fő mondanivalója, az utolsó időkben élő keresztények számára?

- **Nekünk**, utolsó időkben élő keresztényeknek, egyre aktuálisabb Jézus ígérete:

Jn.14, 1-3

„Ne nyugtalankodjék a ti szívetek: higgyetek Istenben, és higgyetek énbennem. Az én Atyám házában sok hajlék van; ha nem így volna, vajon mondtam volna-e nektek, hogy elmegyek helyet készíteni a számotokra? És ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is.

- **A Parúzia**, azaz Krisztus második eljövele, központi gondolat az egész Újszövetségben. Már az „első generációs” keresztények is azt gondolták, hogy Jézus már az ő életükben visszajön. Egy ilyen gondolatot találunk a János evangéliumában is:

Jn.21,20-23

„Péter ekkor megfordult, és látta, hogy követi az a tanítvány, akit Jézus szeretett, aki a vacsorán ráhajolt a keblére, és megkérdezte: „Uram, ki az, aki elárul téged?” Őt látta tehát Péter, és megkérdezte Jézustól: „Uram, hát vele mi lesz?” Jézus pedig így szólt hozzá: „Ha akarom, hogy ő megmaradjon, amíg eljövök, mit tartozik rád? Te kövess engem!” Elterjedt tehát az atyafiak között az a mondás, hogy ez a tanítvány nem hal meg. Pedig Jézus nem azt mondta neki, hogy nem hal meg, hanem ezt: „Ha akarom, hogy megmaradjon, amíg eljövök, mit tartozik rád?” Ezzel a gondolattal találkozunk Pál leveleiben is:

1 Thessz. 4, 16-17

„Mert amint felhangzik a riadó hangja, a főangyal szava és az Isten harsonája, maga az Úr fog alá szállni a mennyből, és először feltámadnak a Krisztusban elhunytak, azután mi, akik élünk, és megmaradunk, velük együtt elragadtatunk felhőkön az Úr fogadására a levegőbe, és így mindenkor az Úrral leszünk.

- **Ez a reménység**, valószínű, hogy végigvonult a keresztény generációkon, az évezredek folyamán. Azonban, az igéi kijelentésben meghatározott jelek, főként, amit az Úr szólt a Máté evangéliumában („Isten országának ezt az evangéliumát pedig hirdetik majd az egész világon, bizonyosságul minden népnek; és akkor jön el a vég.” /Mt.24,14/), valamint a Szent Szellem kijelentései, egyre inkább megerősítik azt, hogy Jézus visszajövele közel van.
- **Amint** az utolsó idők jeleiről olvasunk, amint látjuk a társadalmi fejleményeket, nyugtalanság, szorongás foghat el minket.
- **Fontos**, hogy Jézus bátorítására figyeljünk, hogy higgyünk az Ő ígéreteiben („higgyetek Istenben, és higgyetek én bennem”), higgyük azt, hogy már elkészítette a helyet számunkra, és hamarosan eljön, hogy mennyei otthonunkba vigyen. János gondolata legyen még előttünk, egy másik írásából:

1 Jn 3,3

„Ezért akiben megvan ez a reménység, megtisztítja magát, mint ahogyan ő is tiszta.”

Milyen hitvédői (apologetikai) szempontok fedezhetők fel a könyvben?

- **Amint** az 1. fejezetben is láttuk, az evangélium keletkezése idejében, két esemény is befolyásolta a keresztény hitet: a **júdaizmus szakítása** a kereszténységgel, és a gnoszticizmus megjelenése. Ismert tény, hogy a júdaizmus elutasítja a Názáreti Jézus messiási voltát, a **gnoszticizmus** pedig egy olyan eretnecség, amely legalább három pontban tér el az igaz keresztény hittől:
- **Először is**, egy távoli istenséget tanítottak, aki egy szellemistenség, aki túl szent és túl nagy ahhoz, hogy ő teremtette volna az anyagi világot, annak alantas és romlott mivoltával együtt, hanem azt egy demiurgosz, egy alacsonyabb rendű istenség teremtette, és nem az Élő Isten.
- **A megváltást** nem a Jézus Krisztusban vetett hittől várták, nem a hit általi megigazolást, üdvösséget tanították, hanem a tudás, mégpedig a misztikus tudás által ígértek megváltást.
- **Krisztust**, a Logoszt, az Igét, szellemi lénynek tartották, aki csak látszólag vált emberré.
- **János**, evangéliuma megírásánál, hitvédő szempontokat vett figyelembe, a judaizmusban és a gnoszticizmusban rejlő, a keresztény hitet veszélyeztető tanok semlegesítésére.

- **Először is**, János igazolni kívánja **Jézus isteniségét**: Jézus az örökkévaló Istentől jött, mint Isten Fia, és **Ő is örökkévaló** (1,1,2; 5,36,37; 12,44,45)
- **A jelek** (hét jel), amelyeket tett Jézus, bemutatják hatalmának különböző területeit, és együttesen bizonyítják az Ő istenségét:
 - a víz borrá változtatása (2:1-11), a minőség területe
 - a királyi tisztviselő fiának meggyógyítása (4:46-54), a tér
 - a béna ember meggyógyítása (5:1-9), az idő
 - az ötezer megvendéglése (6:1-14), a mennyiség
 - a vízen járás (6:16-21), a természeti törvény
 - a vak meggyógyítása (9:1-12), szerencsétlenség
 - Lázár feltámasztása (11:1-46), halál
- **Jézus „ÉN VAGYOK”** állításai (hét állítás), emlékeztetnek a csipkebokornál Mózesnek megjelent Ábrahám, Izsák és Jákók Istenének kijelentésére: Vagyok, Aki Vagyok (JAHWEH).
- **ÉN vagyok**: az élet kenyere (6:35), a világ világossága (8:12, 9:5), az ajtó (juhok ajtaja, 10:7), a jó pásztor (10:11-14), a feltámadás és az élet (11:25), az út, az igazság és az élet (14:6), az igazi szőlőtő (15:1).
- **Jézus feltámadása**, egyértelműen bizonyítja örökkévalóságát, istenségét (20:1-29; 21:1-14).
- **Másodszor**, János bizonyítani akarja, hogy az Ige, a Logosz, vagyis Jézus Krisztus részt vett a teremtésben:

Jn 1,3-4

Minden általa lett, és nélküle semmi sem lett, ami létrejött. Benne élet volt, és az élet volt az emberek világossága.

- **Harmadszor** pedig, János bizonyítja, hogy a megtestesült Ige, Jézus Krisztus a Megváltó, és a benne vetett hit az, amely üdvösséget, életet ad:
- Jézus az Isten **báránya**, aki elveszi a világ bűnét (1,29)
- Jézus, a kereszttel végzi el a **megváltást** (3,14,15; 12,32)
- Jézus (megtört) testében és (kiontott) vérében élet van, **örök élet** (6,53-55)
- A fentiek fényében, az egész evangélium egy apologetikai irat, hitre juttatja olvasóit, és hitüket megvédi a kor tévtanításaitól.

Kidolgozandó házi feladat a hallgatóknak.

- Készíteni egy rövid jellemzést, a János által bemutatott Jézusról.